

Wyrok z dnia 9 czerwca 2010 r.

III SK 3/10

Obowiązek poinformowania abonenta o prawie do wypowiedzenia umowy bez konieczności zapłaty odszkodowania na rzecz przedsiębiorcy telekomunikacyjnego jest jednym z obowiązków informacyjnych, o których mowa w art. 209 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. - Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. Nr 171, poz. 1800 ze zm.).

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Beata Gudowska, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 czerwca 2010 r. sprawy z odwołania Polskiej Telefonii Cyfrowej Spółka z o.o. w W. od decyzji Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej o nałożeniu kary pieniężnej, na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 maja 2009 r. [...]

o d d a l i ł skargę

U z a s a d n i e

Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej (Prezes Urzędu) decyzją z dnia 25 czerwca 2007 r. [...] nałożył na Polską Telefonię Cyfrową Sp. z o.o. w W. (powódka) na podstawie art. 209 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. Nr 171, poz. 1800 ze zm., dalej jako Prawo telekomunikacyjne) karę pieniężną w wysokości 2.000.000 zł z tytułu niewypełnienia zaleceń pokontrolnych z dnia 12 lutego 2007 r. oraz 6 kwietnia 2007 r. poprzez niepoinformowanie abonentów o prawie odstąpienia od umów o świadczenie usług telekomunikacyjnych w wyniku dokonanych przez powódkę zmian w Regulaminie świadczenia usług telekomunikacyjnych.

Po przeprowadzeniu kontroli w 2006 r., Prezes Urzędu wydał 12 lutego 2007 r. zalecenia pokontrolne, w których wezwał powódkę do usunięcia różnych nieprawi-

dłowości, w tym: 1) naruszenie art. 60 pkt 6 Prawa telekomunikacyjnego, poprzez nieprawidłowe określenie w Regulaminie trybu postępowania reklamacyjnego; 2) art. 106 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego, poprzez brak informacji, że w przypadku braku odpowiedzi w ciągu 30 dni uważa się, że reklamacja została uwzględniona; 3) brak określenia obowiązku potwierdzenia przyjęcie reklamacji; 4) brak informacji o tym, że udzielona odpowiedź wyczerpuje drogę postępowania reklamacyjnego. Powódka uznała zasadność zaleceń, wprowadziła stosowne zmiany do regulaminu i jednocześnie przyjęła, że wprowadzenie tych zmian nie oznacza przyznania abonentom prawa do wypowiedzenia umowy bez konieczności zapłaty na rzecz powódki odszkodowania. W zaleceniach pokontrolnych z 6 kwietnia 2007 r. Prezes Urzędu wezwał powódkę do usunięcia nieprawidłowości polegających na naruszeniu art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego poprzez niepowiadomienie abonentów o zmianie regulaminu z odpowiednim wyprzedzeniem oraz o prawie wypowiedzenia umowy bez konieczności zapłaty odszkodowania. Po ustaleniu, że powódka nie wykonała powyższego zalecenia, Prezes Urzędu wydał powołaną na wstępie decyzję nakładającą karę pieniężną, którą powódka zaskarżyła odwołaniem.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Sąd Okręgowy) wyrokiem z 20 maja 2008 r. [...] oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że we wzorcu umowy, jakim jest regulamin, stosowany od października 2003 r. przez powódkę, nie było odpowiednich informacji o trybie rozpatrywania roszczeń reklamacyjnych. Po wprowadzeniu stosownych zmian do regulaminu powódka powiadomiła abonentów o jego zmianie, ale nie poinformowała ich o prawie wypowiedzenia umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych bez konieczności zapłaty na rzecz przedsiębiorcy telekomunikacyjnego stosownego odszkodowania. Brak takiej informacji wyczerpywał zdaniem Sądu Okręgowego przesłanki art. 209 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 6 maja 2009 r. [...] oddalił apelację powódki. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie budzi wątpliwości, że art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego nakładał na dostawcę publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych obowiązek informacyjny, którego naruszenie stanowi podstawę do nałożenia kary pieniężnej na podstawie art. 209 ust. 1 pkt 4 Prawa telekomunikacyjnego. Regulamin świadczenia usług jest obok umowy kolejnym czynnikiem kształtującym następstwa prawne czynności prawnej. Obowiązek informacyjny, o którym mowa w art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego, powstaje w razie wprowadzenia

przez dostawcę usług telekomunikacyjnych zmian we wzorcu umowy. Porównując treść odpowiednich postanowień regulaminu z 2003 r. i z 2007 r. Sąd Apelacyjny orzekł, że regulamin z 2007 r. zawiera nowe postanowienia w porównaniu do regulaminu z 2003 r. Dlatego przyjął, że doszło do zmiany regulaminu w rozumieniu art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego. Następnie Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że w art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego nałożono na przedsiębiorcę obowiązek informowania o każdej zmianie regulaminu, a zatem bez względu na jej okoliczności, powody, charakter, zakres, czy też wpływ na prawa lub obowiązki abonenta. Sąd Apelacyjny nie przyjął argumentu powódki, że pod pojęciem zmiany regulaminu należy rozumieć tylko zmianę o charakterze merytorycznym, ponieważ w przepisie wyraźnie przyznano konsumentom prawo do wypowiedzenia umowy w przypadku każdej zmiany regulaminu. Sąd Apelacyjny uznał również, że nie ma potrzeby badania zgodności art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego z art. 20 ust. 4 dyrektywy 2002/22, ponieważ dyrektywa dotyczy modyfikacji warunków umowy, a nie wzorca umowy, a ponadto w dyrektywie przewidziano obowiązek informacyjny w przypadku propozycji modyfikacji warunków umowy, bez względu na charakter, rodzaj i przyczyny przedstawienia propozycji takiej modyfikacji.

Powódka zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, zarzucając naruszenie: 1) art. 233 i 328 § 2 k.p.c., poprzez przyjęcie tezy, zgodnie z którą regulamin jako wzorzec umowny kształtuje treść stosunku prawnego poza konsensem stron, przyjęcie, że przedstawione w apelacji rozważania powoda na temat hipotetycznych sytuacji, w których nie jest uzasadnione przyznanie abonentom uprawnień określonego w art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego są bezprzedmiotowe, przyjęcie tezy o nieuprawnionym twierdzeniu powoda, że we wszystkich stosunkach obligacyjnych ukształtowanych przy pomocy regulaminu obowiązywał tryb postępowania reklamacyjnego określony w przepisach art. 106 Prawa telekomunikacyjnego oraz rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 1 października 2004 r. w sprawie postępowania reklamacyjnego oraz warunków, jakim powinna odpowiadać reklamacja usługi telekomunikacyjnej (Dz.U. Nr 226, poz. 2291), przyjęcie tezy o braku uzasadnienia dla zarzutu apelacyjnego naruszenia przepisów Konstytucji RP; 2) art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego, poprzez uznanie, że niezależnie od charakteru zmian w regulaminie świadczenia usług telekomunikacyjnych abonentowi w każdym przypadku przysługuje uprawnienie określone w tym przepisie; 3) art. 209 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego, poprzez uznanie, że niezależnie

od charakteru zmian w regulaminie świadczenia usług telekomunikacyjnych po stronie operatora powstaje obowiązek poinformowania abonenta o uprawnieniu określonym w tym przepisie, a także poprzez uznanie, że skoro każda zmiana regulaminu powoduje powstanie po stronie operatora obowiązku poinformowania abonenta o prawie wypowiedzenia bez żadnych negatywnych konsekwencji umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych, to na powódzie spoczywał taki obowiązek; 4) art. 56 k.c. w związku z art. 59 ust. 2 i 209 ust. 1 pkt 4 Prawa telekomunikacyjnego, poprzez uznanie, że umowa o świadczenie usług telekomunikacyjnych i regulamin świadczenia usług telekomunikacyjnych kształtują treść stosunku zobowiązaniowego między operatorem a abonentem w zakresie regulowanym przez bezwzględnie wiążące przepisy prawa; 5) art. 10 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską w związku z art. 20 ust. 4 dyrektywy 2002/22 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie usługi powszechnej i praw użytkowników odnoszących się do sieci i usług łączności elektronicznej (Dz.Urz. WE z 2002 r., L 108/51, dalej jako dyrektywa 2002/22), poprzez niezastosowanie art. 20 ust. 4 dyrektywy 2002/22 do wykładni art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego; 6) art. 2, 32 i 64 ust. 2 Konstytucji RP, poprzez nieuwzględnienie wykładni przepisu art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego zgodnej z Konstytucją RP.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powódki nie ma uzasadnionych podstaw, ponieważ zarzuty składające się na jej podstawy nie odnoszą się do kwestii relewantnych dla przedmiotu sporu w niniejszej sprawie, wyznaczonych przez treść decyzji Prezesa Urzędu z dnia 25 czerwca 2007 r. o nałożeniu kary pieniężnej na powódkę na podstawie przepisu art. 209 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego oraz zakres odwołania. Podstawę nałożenia kary pieniężnej stanowiło naruszenie przez powódkę określonych obowiązków informacyjnych. Rozstrzygnięcie o zasadności odwołania, a także ewentualnych kolejnych środków zaskarżenia wnoszonych od wyroków sądów pierwszej i drugiej instancji orzekających w niniejszej sprawie, wymaga rozważenia dwóch kwestii: 1) czy powódka naruszyła obowiązek informacyjny, o którym mowa w art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego; 2) czy obowiązek informacyjny wynikający z tego przepisu jest obowiązkiem, o którym mowa w art. 209 ust. 1 pkt 4 Prawa telekomunikacyjnego. Tymczasem zarzuty skargi kasacyjnej doty-

czą kwestii, która jest irrelevantna dla rozpoznania niniejszej sprawy przez Sąd drugiej instancji, a mianowicie tego, czy wprowadzone przez powódkę zmiany regulaminu świadczenia usług telekomunikacyjnych oznaczałoby powstanie po stronie abonentów uprawnienia do wypowiedzenia umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych w trybie przewidzianym w art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego. Kwestia ta nie ma znaczenia dla rozpoznania sprawy z odwołania od decyzji Prezesa Urzędu nakładającej karę pieniężną na podstawie art. 209 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego, ponieważ przedmiotem tej decyzji nie jest ewentualne naruszenie prawa abonentów do wypowiedzenia umowy w trybie art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego, lecz niepowiadomienie abonentów o przysługującym im z mocy prawa uprawnieniu.

Przepis art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego, w brzmieniu znajdującym zastosowanie w niniejszej sprawie, jest jasny - przedsiębiorca telekomunikacyjny o statusie dostawcy publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych ma obowiązek poinformowania abonenta - przy okazji informowania o każdej zmianie treści regulaminu - o prawie do wypowiedzenia umowy bez konieczności zapłaty odszkodowania na rzecz przedsiębiorcy telekomunikacyjnego. Ustawodawca nie zróżnicował przy tym okoliczności, w których dochodzi do zmiany treści regulaminu. Sąd Najwyższy w obecnym składzie dostrzega podniesione w skardze kasacyjnej argumenty odnoszące się do nieracjonalności przyznania abonentowi prawa do wypowiedzenia umowy w przypadku każdej, jakiegokolwiek zmiany treści regulaminu. Jednakże, jak wskazano powyżej, nie wpływa to na ocenę prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie. Należy odróżnić, wynikający z niebudzącego wątpliwości interpretacyjnych przepisu art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego, obowiązek poinformowania abonentów o możliwości wypowiedzenia umowy od oceny, czy abonentowi przysługiwało prawo do wypowiedzenia umowy, ze względu na powody zmian regulaminu, jak i zakres wprowadzonych zmian. Przepis art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego nakładał na przedsiębiorców telekomunikacyjnych mających status dostawców publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych obowiązek przekazania abonentom stosownej informacji o przysługującym im uprawnieniu. Jeżeli adresat obowiązku z art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego uważał, że wprowadzane zmiany regulaminu nie powinny - ze względów przedstawionych w skardze kasacyjnej powódki - prowadzić do przyznania abonentowi prawa do jednostronnego zakończenia stosunku prawnego, bez możliwości zrekompensowania drugiej stronie

umowy kosztów z tytułu ulg udzielonych abonentowi w zamian za zawarcie umowy na czas określony, mógł zawrzeć stosowne stanowisko w tym samym lub odrębnym piśmie adresowanym do abonenta. W przypadku wypowiedzenia umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych na podstawie art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego - ze względu na wprowadzenie zmian, które według przedsiębiorcy telekomunikacyjnego nie zmieniały dotychczasowego rozkładu praw i obowiązków stron stosunku prawnego, przedsiębiorca ten mógł w postępowaniu sądowym przeciwko takiemu abonentowi podnosić kwestię niezgodności art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego z Konstytucją RP lub prawem Unii Europejskiej, w zakresie w jakim przepis ten przyznaje abonentowi prawo do wypowiedzenia umowy bez konieczności zapłaty przewidzianego w niej odszkodowania. Natomiast przedsiębiorcy telekomunikacyjnemu nie przysługuje, przy wykonywaniu ustawowego obowiązku informacyjnego, uprawnienie do arbitralnego decydowania, w jakich przypadkach zmiana regulaminu nie oznacza nabycia przez abonenta prawa do wypowiedzenia umowy bez konieczności zapłaty na rzecz dostawcy usług stosownego odszkodowania. Z powyższego wynika, że Sąd Apelacyjny nie naruszył art. 59 ust. 2 Prawa telekomunikacyjnego przyjmując, że w stanie prawnym w niniejszej sprawie każda zmiana regulaminu powodowała powstanie po stronie przedsiębiorcy telekomunikacyjnego, o którym mowa w tym przepisie, obowiązek poinformowania abonenta o prawie wypowiedzenia bez żadnych negatywnych konsekwencji umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych.

Nieuzasadniony jest także zarzut naruszenia art. 209 ust. 1 pkt 4 Prawa telekomunikacyjnego. Obowiązki informacyjne w rozumieniu tego przepisu, to wynikające z przepisów ustawy i wiążące przedsiębiorcę telekomunikacyjnego powinności powiadomienia użytkownika końcowego o określonych okolicznościach, zdarzeniach lub czynnościach przedsiębiorcy telekomunikacyjnego, wpływających na proces podejmowania decyzji o zawarciu umowy z przedsiębiorcą telekomunikacyjnym, wybór odpowiedniej dla użytkownika końcowego umowy lub należyte wykonywanie zawartej umowy. Konieczność respektowania obowiązków informacyjnych, wzmocniona sankcją z art. 209 ust. 1 pkt 4 ustawy, służy urzeczywistnieniu prawa konsumenta do informacji na etapie przedkontraktowym, samego zawierania umowy, a także jej wykonywania. Zdaniem Sądu Najwyższego w obecnym składzie nie ulega zaś wątpliwości, że jednym z obowiązków informacyjnych, do których odnosi się art. 209 ust.

1 pkt 4 Prawa telekomunikacyjnego, jest obowiązek wymieniony w art. 59 Prawa telekomunikacyjnego (wyrok Sądu Najwyższego z 14 kwietnia 2010 r., III SK 1/10).

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.

=====